

Sygn. akt VIII Gz 9/13

POSTANOWIENIE

Dnia 12 sierpnia 2013 roku

Sąd Okręgowy w Szczecinie Wydział VIII Gospodarczy

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSO Anna Budzyńska

Sędziowie: SO Agnieszka Kądziołka

SO Agnieszka Górska /spr./

po rozpoznaniu w dniu 12 sierpnia 2013 roku w Szczecinie

na posiedzeniu niejawnym

sprawy z wniosku (...) Spółdzielni (...) w P.

z udziałem B. K.

o nadanie klauzuli wykonalności przeciwko małżonce dłużnika

na skutek zażalenia małżonki dłużnika na postanowienie Sądu Rejonowego Szczecin – Centrum w Szczecinie z dnia 6 lipca 2012 roku, sygn. akt X GCo 64/12

postanawia:

I. zmienić zaskarżone postanowienie w ten sposób, że wniosek oddalić;

II. zasądzić od (...) Spółdzielni (...) w P. na rzecz B. K. kwotę 30 zł (trzydziestu złotych) tytułem kosztów postępowania zażaleniowego.

UZASADNIENIE

Wierzyciel (...) Spółdzielnia (...) w P. wniosła o nadanie nakazowi zapłaty w postępowaniu upominawczym z dnia 18 sierpnia 2003r., wydanemu przez Sąd Rejonowy w Szczecinie w sprawie o sygn. akt XIII GNc 2270/03 klauzuli wykonalności także przeciwko małżonce dłużnika A. B. K..

Postanowieniem z dnia 6 lipca 2012r. Sąd Rejonowy Szczecin – Centrum w Szczecinie nadał tytułowi egzekucyjnemu – prawomocnemu nakazowi zapłaty Sądu Rejonowego w Szczecinie z dnia 18 sierpnia 2003r. klauzulę wykonalności także przeciwko małżonce dłużnika B. K. na rzecz wierzyciela (...) Spółdzielni (...) w P.. Zasadził także od małżonki dłużnika na rzecz wierzyciela kwotę 50 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania.

W uzasadnieniu wniosku Sąd Rejonowy powołał się na brzmienie art. 787 § 1 k.p.c. przed 20 stycznia 2005r. oraz art. 760 § 2 k.p.c. B. K. zobowiązana do ustosunkowania się do treści wniosku wskazała, że pozostaje w związku małżeńskim z dłużnikiem i nie zawierane były umowy ograniczające bądź wyłączające ustrój ustawowej wspólności majątkowej małżeńskiej. Zadłużenie małżonka powstało w wyniku nieopłacania czynszu najmu lokalu usługowego i było związane z prowadzoną przez niego działalnością gospodarczą. Małżonek nie miał zgody B. K. na zawarcie umowy. Wobec powyższego Sąd uznał, że wobec pozostawania w związku małżeńskim z dłużnikiem i istnienia pomiędzy B. K. i A. K. wspólności majątkowej ustawowej zostały spełnione przesłanki z art. 787 § 1 k.p.c. Podstawę rozstrzygnięcia o kosztach procesu stanowił art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.

Zażalenie na postanowienie z dnia 6 lipca 2012r. wywiodła małżonka dłużnika wnosząc o jego uchylenie i ponowne rozpoznanie sprawy, ewentualnie o zmianę postanowienia i nadanie klauzuli wykonalności z ograniczeniem do majątku odrębnego dłużnika, wynagrodzenia za pracę lub za inne usługi świadczone osobiście przez dłużnika, jak również z korzyści uzyskanych przez dłużnika z jego praw autorskich twórcy, praw twórcy wynalazku, wzoru lub projektu racjonalizatorskiego, a także zasądzenie na jej rzecz od wierzyciela kosztów postępowania według norm przepisanych.

Zaskarżonemu postanowieniu zarzuciła:

- wadliwe zastosowanie art. 787 § 1 k.p.c. przez wadliwe przyjęcie związku zachodzącego pomiędzy stanem faktycznym a normą prawną, a także poprzez nieograniczenie odpowiedzialności małżonka dłużnika do majątku objętego wspólnością ustawową,
- niezastosowanie norm wynikających z art. 787 § 2 k.p.c.,
- nierozpoznanie istoty sprawy,
- nieważność postępowania w związku z pozbawieniem możliwości obrony swych praw oraz pozbawienie możliwości działania wskutek naruszenia procedury postępowania.

W uzasadnieniu zażalenia wskazała, że wносиła o przedłużenie terminu wyznaczonego na ustosunkowanie się do treści wniosku wierzyciela i obronę merytoryczną w istocie podjęła w drugim piśmie, w którym wniosła o oddalenie wniosku wierzyciela, a także o przywrócenie terminu do złożenia odpowiedzi, uprawdopodobniając przyczyny uchybienia terminowi. Uniemożliwienie złożenia zarzutów pozbawiło małżonkę dłużnika możliwości obrony jej praw, co skutkuje nieważnością postępowania. Wskazała, iż udzielono jej dwukrotnie pouczenia o terminie do złożenia zażalenia, przy czym każde z nich miało inną treść. Podniosła, że Sąd Rejonowy nie uwzględnił zarzutów przedstawianych w pismach, w żaden sposób się do nich nie odniósł i nie wskazał z jakich przyczyn twierdzeniom i dowodom, powołanym przez małżonkę dłużnika odmówił wiarygodności. Następnie uczestniczka stwierdziła, że nie ponosi odpowiedzialności za zobowiązanie będące przedmiotem sporu w sprawie. Uznała, że w postępowaniu klauzulowym winny zostać zbadane przeszkody uniemożliwiające nadanie klauzuli przeciwko małżonkowi dłużnika, w tym także brak zgody na dokonanie czynności przekraczającej zwykły zarząd majątkiem objętym wspólnością ustawową, a także wykazanie dokumentem urzędowym lub prywatnym istnienia zgody. Małżonka dłużnika podniosła, że na podstawie art. 41 § 3 k.r.i.o. winno zostać orzeczone ograniczenie możliwości zaspokojenia wierzyciela z majątku wspólnego. Wskazała także, że wierzytelność dotyczy majątku odrębnego, stąd zastosowanie znajdzie art. 42 § 1 k.r.i.o. Wniosła o ograniczenie bądź wyłączenie możliwości zaspokojenia się wierzyciela z uwagi na charakter wierzytelności oraz fakt pozostawania w faktycznej separacji z dłużnikiem. Podała, że w dniu 4 sierpnia 2012r. złożyła w Sądzie Rejonowym w Stargardzie Szczecińskim pozew o ustanowienie rozdzielnosci majątkowej z datą obejmującą powstanie wierzytelności.

W dniu 15 kwietnia 2013r. ustalono, że B. K. wystąpiła z powództwem o ustanowienie rozdzielnosci majątkowej z A. K. z dniem 1 stycznia 2000 roku. Pozew wpłynął do Sądu Rejonowego w Stargardzie Szczecińskim w dniu 6 sierpnia 2012r., został zarejestrowany pod sygnatura III RC 630/13. Wyrokiem z dnia 12 czerwca 2013r. ustanowiona została pomiędzy dłużnikiem o jego małżonką rozdzielnosc majątkowa z dniem 1 stycznia 2002r. Wyrok jest prawomocny.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Zażalenie zasługuje na uwzględnienie.

W pierwszej kolejności wskazać należy, iż pozbawione podstaw okazały się zarzuty skarżącej odnośnie pozbawienia możliwości obrony jej praw, a w konsekwencji nieważności postępowania. Rację ma małżonka dłużnika wskazując, iż Sąd pierwszej instancji nie odniósł się do jej wniosku o przedłużenie terminu do udzielenia odpowiedzi na zobowiązanie z dnia 23 maja 2012r. Nie może jednak umknąć uwadze okoliczność, że w piśmie z dnia 19 czerwca 2012r. B. K. udzieliła odpowiedzi na wszystkie postawione jej pytania, stąd Sąd Rejonowy zasadnie przystąpił do

merytorycznego rozpoznania wniosku. Twierdzenie takie jest tym bardziej zasadne, że w piśmie które wpłynęło po wydaniu postanowienia z dnia 6 lipca 2012r. małżonka dłużnika nie przedstawiła w zasadzie nowych okoliczności, lecz szeroko uzasadniła prezentowane dotychczas stanowisko, powołując się na przepisy i stanowisko piśmiennictwa. Choć więc Sąd winien ustosunkować się do wniosku B. K., zaniechanie powyższej czynności nie pozbawiło skarżącej możliwości działania. Uczestniczyła ona bowiem w całości postępowania. Nie może również umknąć uwadze okoliczność, iż Sąd wydał rozstrzygnięcie po upływie 14 dni od upłynięcia pisma z dnia 19 czerwca 2012r., w którym B. K. wniosła o przedłużenie terminu na udzielenie odpowiedzi o dwa tygodnie. Kolejne pismo małżonku dłużnika zostało nadane dopiero 13 lipca 2013r.

Istotne jednak jest, iż Sąd odwoławczy jest sądem, który orzeka co do istoty sprawy biorąc za podstawę orzeczenia materiał zgromadzony w toku postępowania przez Sądem I instancji oraz postępowania zażaleniowego. Z tego względu Sąd odwoławczy zapoznał się z treścią pisma małżonki dłużnika z dnia 12 lipca 2012r. (nadanego w dniu 13 lipca 2012r.) i uwzględnił twierdzenia tam zawarte przy wydawaniu rozstrzygnięcia.

Jak słusznie przyjął Sąd Rejonowy, w niniejszej sprawie zastosowanie znajdzie art. 787 k.p.c. w brzmieniu przed nowelizacją, dokonaną na mocy ustawy z dnia 17 czerwca 2004r. o zmianie ustawy Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 162, poz. 1691). Zmiany wprowadzone powyższą ustawą weszły w życie z dniem 20 stycznia 2005r. Zgodnie z przepisem art. 5 ust. 5 tej ustawy przepisy dotychczasowe stosuje się do oceny skutków czynności zobowiązujących lub rozporządzających małżonków i ich odpowiedzialności za zobowiązania sprzed wejścia w życie ustawy oraz wyłączenia lub ograniczenia odpowiedzialności majątkiem wspólnym za zobowiązanie jednego małżonka powstałe przed wejściem ustawy w życie. Jeżeli więc zobowiązanie dłużnika powstało po wejściu w życie ustawy z dnia 17 czerwca 2004 roku, czyli po 20 stycznia 2005 roku, do postępowania o nadanie klauzuli wykonalności przeciwko małżonkowi dłużnika stosuje się przepisy Kodeksu postępowania cywilnego w nowym brzmieniu (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 17 września 2008 r., III CZP 77/08, OSNC 2009/7-8/114, Biuletyn SN 2008/9/4).

W realiach niniejszej sprawy nie ulega wątpliwości, że zobowiązanie dłużnika A. K. objęte tytułem egzekucyjnym wydanym w sprawie VIII GNc 2270/03, stanowiącym podstawę wniosku wierzyciela, powstało przed 20 stycznia 2005 roku. Już sam nakaz zapłaty został wydany przed tą datą, a dotyczy należności z tytułu czynszu najmu i innych opłat związanych z korzystaniem z lokalu za okres od kwietnia do grudnia 2002 roku.

Zgodnie zatem z brzmieniem art. 787 § 1 k.p.c. przed nowelizacją, w kształcie nadanym ustawą z dnia 19 grudnia 1975 r. o zmianie ustawy Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. Nr 45, poz. 234) tytułowi egzekucyjnemu, wydanemu przeciwko osobie pozostającej w związku małżeńskim, sąd nada klauzulę wykonalności także przeciwko jej małżonkowi, z ograniczeniem jednak jego odpowiedzialności do majątku objętego wspólnością majątkową. Przed nadaniem klauzuli wykonalności sąd wysłucha małżonka dłużnika. Podstawę materialnoprawną uprawnienia wierzyciela dłużnika do zaspokojenia z majątku wspólnego małżonków stanowi art. 41 Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego (dalej „k.r.i.o.”). W myśl §2 cytowanego uregulowania, w brzmieniu nadanym ustawą z dnia 19 grudnia 1975r., jeżeli jednak wierzytelność powstała przed powstaniem wspólności ustawowej albo jeżeli dotyczy ona odrębnego majątku jednego z małżonków, wierzyciel może żądać zaspokojenia tylko z odrębnego majątku dłużnika oraz z wynagrodzenia za pracę lub za inne usługi świadczone osobiście przez dłużnika, jak również z korzyści uzyskanych przez dłużnika z jego praw autorskich twórcy, praw twórcy wynalazku, wzoru lub projektu racjonalizatorskiego.

Z powyższego należy wywieść, iż w postępowaniu o nadanie tytułowi egzekucyjnemu klauzuli wykonalności przeciwko małżonkowi dłużnika zbadać należy, czy osoba przeciwko której ma zostać nadana klauzula wykonalności, pozostaje w związku małżeńskim z dłużnikiem oraz czy małżonkowie pozostają w ustroju wspólności ustawowej. W okolicznościach niniejszej sprawy nie budzi wątpliwości fakt, że B. K. pozostaje w związku małżeńskim z dłużnikiem. Nie kwestionowała powyższego ustalenia w zażaleniu, a nadto w piśmie z dnia 19 czerwca 2012r. przyznała powyższą okoliczność. Nadto wynika ono z przedłożonego skróconego odpisu aktu małżeństwa. W kontekście zgromadzonego materiału dowodowego nie ma jednak podstaw do przyjęcia, aby pomiędzy dłużnikiem i jego małżonką istniał ustrój ustawowej małżeńskiej wspólności majątkowej.

Podkreślenia wymaga bowiem fakt, iż analizowana wspólność musi istnieć zarówno w chwili powstania tytułu egzekucyjnego, jak i w chwili nadawania klauzuli wykonalności przeciwko małżonkowi dłużnika (tak też postanowienie z dnia Sądu Najwyższego z dnia 8 czerwca 1967r., sygn. I CZ 18/67, opubl. w OSNC 1968/2/22; postanowienie SN z dnia 26 czerwca 1974r., sygn. III CRN 127/74, opubl. w OSNC 1975/6/97; postanowienie SN z dnia 2 grudnia 1970r., sygn. II CZ 122/70, opubl. w OSNC 1971/6/112; postanowienie SN z dnia 3 października 1973r., sygn. I PZ 59/73, opubl. w OSP 1975/2/35). W ocenie Sądu decydująca winna być nie tyle data powstania tytułu egzekucyjnego, co data powstania wierzytelności stwierdzonej danym orzeczeniem. Konieczne jest zatem badanie czy do powstania doszło w czasie trwania wspólności i czy wierzytelność ta nie dotyczy odrębnego majątku dłużnika. Jeżeli w wymienionych datach małżeńska wspólność majątkowa już nie istnieje, art. 787 k.p.c. nie ma w ogóle zastosowania.

W niniejszym stanie faktycznym pomiędzy dłużnikiem a jego małżonką rozdzielnosc majątkowa została ustanowiona na mocy prawomocnego wyroku Sądu Rejonowego w S. S. z dniem 1 stycznia 2002r. W konsekwencji wydania przez Sąd powyższego orzeczenia przyjąć trzeba, że ustrój rozdzielnosci obowiązuje między małżonkami od dnia, który został oznaczony w wyroku, niezależnie od daty wydania orzeczenia. Oczywistym jest zatem, że w dacie orzekania w przedmiocie wniosku o nadanie klauzuli wykonalności przeciwko małżonce dłużnika przez Sąd Rejonowy, to jest 6 lipca 2012r. wspólność majątkowa pomiędzy małżonkami już nie istniała. Nie istniała ona również w momencie wydania nakazu zapłaty wobec dłużnika, to jest 18 sierpnia 2003r. (k. 42 akt o sygn. XIII GNc 2270/03). Analiza akt sprawy XIII GNc 2270/03 prowadzi także do wniosku, że wspólność ta nie istniała w momencie powstania wierzytelności. Z uzasadnienia pozwu wynika bowiem, że (...) Spółdzielnia (...) w P. dochodziła należności z tytułu czynszu najmu i opłat za wodę, wynikających z umowy najmu zawartej z A. K. i R. K.. Umowa ta została zawarta w dniu 1 marca 2000r., jednak z uzasadnienia pozwu wynika wyraźnie iż dochodzona kwota 13.215,76 zł obejmuje opłaty za okres od kwietnia do grudnia 2002r. Obowiązek uiszczania czynszu najmu stanowi świadczenie okresowe – z umowy najmu wynika obowiązek spełnienia comiesięcznych świadczeń. Każde z tych świadczeń ma odrębny termin wymagalności i przedawnienia, w innym momencie powstaje obowiązek ich zapłaty. Wierzytelności z tytułu miesięcznego czynszu najmu stają się wymagalne 10-go dnia miesiąca, za który przypadają należności (§7 ust. 1 umowy – k. 9 akt o sygn. XIII GNc 2270/03). To zaś prowadzi do wniosku, iż wierzytelności stwierdzone nakazem zapłaty powstały w okresie od 10 kwietnia 2002r. do 10 grudnia 2002r., a zatem w czasie, gdy wspólność majątkowa pomiędzy A. K. i B. K. już nie istniała.

W tym miejscu zauważyć trzeba, iż Sąd Rejonowy nie dopuścił się naruszenia art. 787 k.p.c. i rozpoznał istotę sprawy, jako że rozważył istnienie wskazanych w cytowanym przepisie przesłanek. Nie może umknąć uwadze okoliczność, iż powódka wytoczyła powództwo o ustanowienie rozdzielnosci majątkowej już po zapadnięciu rozstrzygnięcia przed Sądem pierwszej instancji, stąd Sąd Rejonowy nie miał możliwości uwzględnienia tego faktu. Zarzut dotyczący nieograniczenia odpowiedzialności małżonka dłużnika do majątku objętego wspólnością ustawową okazuje się bezpodstawny wobec postanowienia Sądu Rejonowego z dnia 17 września 2012r. (k. 50).

Powyższe okoliczności prowadzą do wniosku, że zarówno w dacie powstania wierzytelności, jak i w dacie orzekania w przedmiocie wniosku opartego na treści art. 787 k.p.c., pomiędzy dłużnikiem a jego małżonką nie istniał ustrój ustawowej wspólności majątkowej. W wyniku ustanowienia rozdzielnosci majątkowej na mocy prawomocnego wyroku Sądu ustala wspólność ustawowa i co do majątku, który był nią objęty stosuje się przepisy o współwłasności w częściach ułamkowych. Taka zasada wynika z brzmienia art. 42 k.r.i.o. przed zmianą ustawy, która weszła w życie 20 stycznia 2005r. Oznacza ona, że odpada dopuszczalność poszukiwania przez wierzyciela małżonka zaspokojenia w majątku wspólnym, gdyż przestaje on istnieć. To z kolei skutkuje niedopuszczalnością uwzględnienia wniosku, którego istotą jest orzekanie o możliwości prowadzenia egzekucji z majątku wspólnego małżonków. W takiej sytuacji wierzyciel może jedynie żądać zaspokojenia z udziału dłużnika w przedmiotach, które poprzednio były objęte wspólnością (cytowane powyżej postanowienie z dnia Sądu Najwyższego z dnia 8 czerwca 1967r.).

Sąd odwoławczy nie dokonywał analizy pozostałych zarzutów skarżącej przedstawionych w zażaleniu i dalszych pismach procesowych, złożonych w toku postępowania przez Sądem pierwszej instancji. Uznanie, że wobec ustanowienia rozdzielnosci majątkowej art. 787 k.p.c. nie znajduje zastosowania, sprawia że bezprzedmiotowe było

dokonywanie rozważań dotyczących zaistnienia podstaw do ograniczenia bądź wyłączeniu możliwości zaspokojenia się z majątku wspólnego (art. 787 § 2 k.p.c. w zw. z art. 41 § 3 k.r.i.o. w brzmieniu przed 20 stycznia 2005r.) oraz nieważności umowy najmu.

Mając na uwadze powyższe ustalenia, Sąd odwoławczy doszedł do przekonania iż zaistniały podstawy do zmiany zaskarżonego postanowienia. Z tego względu, na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. w zw. z art. 397 § 2 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. orzekł jak w sentencji postanowienia.

Rozstrzygnięcie o kosztach postępowania oparte zostało o treść art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. Przyznana B. K. kwota 30 zł stanowi równowartość uiszczonej opłaty od zażalenia (k. 59).